

CATALUNYA DESPRÉS DE L'ESTATUT

ASSOCIACIÓ D'AMICS UAB
fragments 2

Els textos d'aquesta publicació són extractes de les ponències que van pronunciar els conferencians de la jornada **Catalunya després de l'Estatut**, celebrada el 13 de juliol de 2009. La confecció d'aquests extractes ha estat realitzada per l'equip de premsa de l'Associació d'Amics de la UAB. Podeu trobar-ne les versions íntegres a la pàgina web de l'Associació www.amicsuab.cat.

III JORNADA DE DEBAT ORGANITZADA PER L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA UAB

13 de juliol de 2009

Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

► OBERTURA

Borja de Riquer

Professor del departament d'Història Moderna i Contemporània de la UAB

► PONÈNCIES

EL FUTUR POLÍTIC DE CATALUNYA

Ferran Mascarell, conseller delegat de RBA Audiovisuals

LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA: UN EXERCICI DE SENY POLÍTIC

Salvador Cardús, professor del departament de Sociologia de la UAB

CATALUNYA: DEL SER A L'ESTAR

Juan José López Burniol, notari

EL FUTUR ECONÒMIC DE CATALUNYA

Àngel Pes, subdirector de La Caixa. Àrea de Responsabilitat Corporativa i Marca

► APORTACIONS AL DEBAT

Miquel Caminal, professor del departament de Dret Constitucional i Ciència Política de la UB

Carles Viver Pi-Sunyer, director de l'Institut d'Estudis Autònoms

Jordi Font, director de l'Institut del Teatre

Vicenç Villatoro, escriptor

UNIVERSITAT OPINA

OBERTURA

BORJA DE RIQUER

Bona tarda a tothom. Bé, com sabeu aquesta jornada de discussió es fa per iniciativa de l'Associació d'Amics de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Fa ara exactament tres anys i un mes que els catalans van referendar l'Estatut d'Autonomia, el 18 de juny de l'any 2006. Encara estem pendents de la resolució del Tribunal Constitucional.

S'estan produint uns fenòmens, alguns d'ells jo diria bastant complexos, que espero que surtin en el debat d'avui. En primer lloc, la nostra societat, la societat catalana, en els darrers deu anys ha experimentat uns canvis molt radicals. Hi ha més d'un milió més de ciutadans al nostre país que fa deu anys, el 90 % dels quals són immigrants, bona part d'ells, extracomunitaris. Aquest és un fenomen nou al qual no estàvem acostumats; estàvem acostumats a un altre tipus de migracions, però aquesta és nova i, a més, és la més afectada per la crisi econòmica. En segon lloc, penso que hi ha un procés de notable distanciament dels ciutadans respecte de la política, sobretot davant de la baixa qualitat del funcionament del sistema democràtic i del desprestigi de la política pràctica quotidiana. En bona part, això es tradueix en l'escassa militància i la poca participació en les eleccions, entre altres conseqüències.

D'altra banda, és evident que hi ha un escàs arrelament de la cultura federalista dins dels partits polítics espanyols, la qual cosa fa molt difícil que es produeixin canvis constitucionals en aquesta direcció a curt i mig termini; per tant, podríem dir que el món del constitucionalisme espanyol sembla bastant bloquejat, almenys aquesta és la meva opinió.

Estem davant d'una sèrie de reptes en què l'Estatut, evidentment, és un punt de partida, però ni molt menys és l'únic. Demanaria a les persones que ens acompanyen avui que, certament, les seves reflexions vagin bastant més enllà de la realitat, que s'atreveixin a fer plantejaments de futur, tot i que, evidentment, siguin forçosament provisionals i modificables.

Tal com heu llegit en el programa, avui ens acompanyen, a la meva esquerra, Ferran Mascarell, historiador de formació, expolític —ex o en hibernació—, actual conseller delegat d'una empresa editorial i, evidentment, un home amb força experiència en la vida política dels darrers vint-i-cinc anys.

A la dreta, Salvador Cardús, sociòleg i conegut analista polític que publica en nombrosos diaris del nostre país. Més enllà, Joan Josep López Burniol, notari, home actiu, que escriu sovint i amb contundència, i home especialista a crear polèmiques, la qual cosa és molt sana en aquest país. Finalment, més a la dreta hi ha l'Àngel Pes, un vell amic de fa molts anys, subdirector de la Caixa i, sobretot, un home especialitzat en qüestions tant de recursos humans com econòmics.

Bé, passo la paraula immediatament a Ferran Mascarell perquè comenci.

Barcelona, 13 de juliol de 2009
Associació d'Amics de la UAB

EL FUTUR POLÍTIC DE CATALUNYA

FERRAN MASCARELL

Certament, només la insistència perseverant de l'amic Xavier Muñoz pot fer possible que un dia com avui ens trobem tots aquí per parlar de Catalunya després de l'Estatut. A mi, concretament, em va demanar que parlés de la política i el futur.

Situaria l'estat de la qüestió amb cinc o sis idees de fons que em sembla que és útil tenir en compte. Amb el temps m'he anat convencent que el pacte polític del 1977 es va muntar sobre un malentès. No ho creia al 1977, ho crec ara. El malentès potser l'he anat ratificant amb algunes de les coses que s'han escrit al llarg d'aquests vint-i-cinc, trenta anys. Els posicionaments d'alguns autors, escriptors o articulistes, si es remena una mica en els diaris, s'acaben esbrinant. El malentès català, des de la lectura catalana, era primer la democràcia a Espanya i després el desenvolupament econòmic al conjunt de l'Estat. I quan tot això s'hagi materialitzat, l'encaix català caurà una mica com una fruita madura.

Aleshores, hi haurà unes condicions objectives perquè això es produeixi, però el que es cert és que en termes de la classe política no catalana, l'espanyola, no s'ha interpretat exactament així. El del 1977 és un pacte definitiu per constituir l'Estat de les autonomies i aquest és una mica el punt final. He assistit aquest migdia a un dinar del ministre José Blanco, que ho ha dit amb paraules literals —suposo que sabia que jo us vindria a veure i per això ho ha dit. Ha dit literalment: «l'Estat d'autonomies i democràcia és consubstancial a Espanya; és a dir, són dues coses que van lligades i que no es poden deslligar; és a dir, l'Estat d'autonomies, el que avui, ahir o demà culmina amb un bon sistema de finançament, són dues coses profundament consubstancials. Aquesta és una dada —al meu entendre— sobre la qüestió.

La segona dada de la qüestió és el que hem fet el mateixos catalans sobre la reflexió —jo penso— un país, una nació. Catalunya és bàsicament una qüestió d'idees i així ho posa de relleu la història; és a dir, les idees que van constituir el catalanisme són de mitjans del segle XIX, de principi del segle XX, dels anys 60; són moments d'efervescència d'idees que han anat constituint el trànsit cap a la situació d'ara. Bé, doncs, en aquest període dels últims 25 anys hem esmorteït les idees sobre Catalunya. Diria que, essencialment, per motius que alguna altra vegada he apuntat, els quals com a mínim penso que s'haurien de valorar. Tinc la sensació que aconseguir l'Estat de les autonomies im-

plica per a la classe política catalana i especialment per a qui governa, Convergència i Unió, una certa conclusió de la història, un cert final de la història.

Hem aconseguit allò que calia aconseguir, encara que el discurs era una mica diferent, una mica retòric i una mica més aixecat. En termes pràctics, però, tinc la sensació que Catalunya, amb la transició, s'acaba. Per això, algunes vegades he dit que un dels principals problemes dels últims 30 anys és justament l'afebliment de la teoria sobre el país, l'afebliment de la teoria nacional, l'afebliment d'allò que sabem, volem o diem sobre nosaltres mateixos. A més, em sembla interessant assenyalar una idea que expressa el conjunt de la classe política catalana i de la societat catalana en aquests últims 30 anys, la qual és un reflex d'una tradició catalana de tota la vida, que jo anomeno, l'absentisme estatalista, és a dir, la dificultat de discutir amb l'Estat. Això ve d'una tradició que ens portaria molt endarrere però que, en tot cas, em sembla que és un fet real. Angunieja, cansa i avorreix el debat amb l'Estat. L'Estat té uns mecanismes molt sòlids per fer-se notar i la catalanitat, en general, recull una tradició de murga, de molèstia, en tot aquest debat.

El malentès català era, primer, la democràcia a Espanya, i després, el desenvolupament econòmic al conjunt de l'Estat.

Durant tot aquest període s'ha reformat un nou espanyolisme molt diferent de l'anterior. Durant aquests 25-30 anys s'ha regenerat un espanyolisme essencialment democràtic que ha sorgit dels partits espanyols democràtics. I s'han sentit còmodes amb el disseny d'un país, d'un Estat nou, un Estat basat en la modernitat i la democràcia. Tinc la sensació que és una dada força important del problema o de la qüestió. Ara fa un moment el mateix Blanco ha explicat molt bé quin és el projecte de l'Estat per a Catalunya en els proper anys. L'ha explicat més bé del que solem explicar-lo nosaltres mateixos, ha explicat molt bé el corredor mediterrani, ha explicat molt bé la connexió amb França, ha explicat molt bé la connexió amb el País Basc, fins i tot amb un calendari: primer això, després allò, etc. Ha explicat bé que hem d'interpretar què és

EL FUTUR POLÍTIC DE CATALUNYA

la terminal de l'aeroport, ha explicat bé quin paper s'assigna a la Generalitat i com s'acabarà de definir, entre ara i el final de l'any, quin paper tindrà la Generalitat a l'aeroport, i també quin paper tindrà la societat civil. M'ha semblat veure que la societat civil—els empresaris catalans— li interessava més que la mateixa Generalitat. Però en tot cas això està dibuixat, és a dir, hi ha un cert pensament sobre això. Penso que fem malament, molt malament, si confonem el nacionalisme democràtic espanyol amb l'espanyolisme antic.

Penso que fem malament de confondre el nacionalisme democràtic espanyol amb l'espanyolisme antic.

Tanmateix, és cert que els partits polítics catalans no estan fent un procés de renovació sistemàtica important. S'han quedat sense idees i s'han quedat sense valors i acaben administrant els tics més negatius que tots els analistes posen sobre la taula sobre la política. Aquesta idea d'aparells més cíncics, que no pas proactius, practicants d'un conjunt d'emocions més fictícies que no pas reals. Això també donaria per a una llarga estona. Al meu entendre, però, això és el que explica en gran mesura l'altra dada de la realitat, la desafecció política, un concepte que l'utilitza jo, sinó que l'utilitza el president Montilla, l'utilitza pràcticament tothom. En el cas català és especialment greu que tinguem més abstenció que no pas en la major part dels altres països de l'entorn. Però el resultat de tot això és molt paradoxal perquè Espanya és democràtica, infinitament més desenvolupada que mai i està desenvolupant un espanyolisme positiu notable. Crec amb rotunditat que el catalanisme històric ha complert bàsicament els seus objectius.

I aquesta és la gran paradoxa; és a dir, crec que el catalanisme històric no havia anat més enllà. Mireu què diuen molts dels catalans que van sortir el 1939, quan tornen i observen la realitat espanyola: tots acaben traduint. Així ho va fer fa pocs dies l'Aiguader fill, el Cristian, en unes declaracions, quan traduïa exactament aquesta idea: «veia la catalanitat feble i percebo allò que m'havia imaginat que seria, allò que ens havíem arribat a imaginar que podria ser Espanya si feien cas a allò que nosaltres els proposàvem».

Crec que la paradoxa és aquesta, és a dir, que el catalanisme històric ha aconseguit pràcticament el seus objectius.

Recomano a tothom la lectura dels papers d'en Rovira de l'any 1914, quan explica l'estat de la qüestió de la catalanitat. Quan mires la realitat d'ara, no pots fer cap altra cosa que dir: carall! El catalanisme ha complert els seus objectius, almenys els que havia estat capaç de definir, en termes del desplegament de la catalanitat, la recuperació de la llengua, la cultura, etc. En fi, l'autogovern no havia anat més enllà d'on som i al voltant hi ha una Espanya.

Aquesta paradoxa s'expressa amb la incomoditat catalana. La incomoditat catalana — m'atreveixo a dir i estic segur que serà motiu de debat amb molts dels companys de taula— està muntada sobre dos eixos: un és l'Espanya democràtica que ha tornat a fallar; és a dir, Catalunya va fer el sacrifici i li han tornat a fallar. Aquesta ja va ser una mica la sensació que tenien els anys trenta, perquè en el moment que era possible no li van reconèixer les voluntats diferencials. L'amic López Burniol, en el seu darrer llibre, diu que Espanya com a casa comuna ha fracassat. Però l'altre eix per explicar la incomoditat catalana, encara més important que la fallada d'Espanya, és la dificultat dels catalans per esgarrapar Estat. És a dir, per passar d'una reivindicació genèrica d'un model d'Estat a una reivindicació precisa, amb base social i amb política d'unitat, amb política concertada, en altres paraules, des de la política. És més difícil esgarrapar Estat que no pas dir «vull ser independentista» o «vull ser federalista».

Espanya és democràtica, infinitament més desenvolupada que mai i està desenvolupant un espanyolisme positiu notable.

Tot seguit, exposaré algunes idees sobre la situació: La primera, no cal dir-ho, és l'aplicació i defensa radical de l'Estatut del 2006. Crec que en termes generals la societat catalana, la classe política i la societat civil, hauria de dibuixar escenaris de defensa de l'Estatut. També aquí hauríem d'evitar que el malentès es consolidi. Pel catalans, l'Estatut és una realitat aprovada en referèndum, aprovada pel Parlament de Catalunya, aprovada per l'Estat i, per tant, es tracta d'aconseguir que sigui aquesta realitat la que predomini en el debat dels propers anys, no una decisió d'un òrgan de l'Estat, sinó posant en primer pla la decisió presa pel Parlament espanyol, pel Parlament català i pel mateix poble de Catalunya.

EL FUTUR POLÍTIC DE CATALUNYA

En segon lloc, crec que seria convenient en termes de futur polític que aquesta idea d'esgarrapar Estat, que abans esmentava, es convertís en un projecte compartit al màxim per als propers 20-25 anys.

Tercera —idees que dic sense ordre d'importància—: la dignificació de la política. És difícil avançar en termes polítics sense dignificar la política, però les lleis electorals i tots els derivats no poden esperar més. En Colomer, en el seu llibre sobre les nacions petites, diu una cosa que a mi em sembla que l'hauríem de mantenir. Diu que les nacions petites poden ser llocs de democràcia més gran que les nacions grans o, fins i tot, que els estats. Nosaltres som una nació petita i hauríem de ser un exemple justament de pràctica democràtica. La democràcia és una cultura i aquesta cultura l'estem deixant envellir i, a més a més, les pràctiques democràtiques probablement canvien arreu. Una política que trenca el dualisme entre dreta i esquerra o que, com a mínim, hi dona voltes. Una política infinitament més participada, més reflexiva, menys ideològica.

Hi ha tres escenaris que sí que hauríem de treballar. El primer és l'escenari de què significa l'Estat de les autonomies; el segon és l'escenari de què significa el federalisme i, en aquest cas, crec que hi ha un problema perquè, quan parlem de federalisme, els federalistes parlem de dues coses diferents, de federalisme uninacional i de federalisme plurinacional —personalment, parlo del plurinacional—, i el tercer és la secessió o la independència. Aquests tres escenaris, avui dia, són parlar per parlar.

Som una nació petita i hauríem de ser un exemple de pràctica democràtica, caldria una política infinitament més participada, més reflexiva i menys ideològica.

Quan parlo d'independència, crec que Catalunya té dret a tenir-ne i que els independentistes catalans tenen dret a ser reconeguts sense cap mena de demonització.

El problema de Catalunya, però, és tenir més Estat. Aquest és el problema des de fa 150 anys. Tenir més Estat no vol dir necessàriament només entendre-ho en termes de tenir un Estat independent, tenir més Estat vol dir tenir allò que aquest debat del finançament ha posat en relleu. En fi, no

vull entrar en les preguntes que ens podríem fer els federalistes, que es podrien fer els independentistes, etc.

Finalment, tinc la sensació que el que ens convindria, en termes de futur, és reinventar un ideari catalanista eficaç. He dit que tinc bastant la convicció que el catalanisme que van inventar els nostres avis i besavis ha complert el seu cicle, s'ha materialitzat positivament.

El catalanisme ha de ser un pacte cívic, un pacte de convivència, de drets i deures. El catalanisme no pot ser una cultura única. És una ciutadania única, amb memòries plurals i amb un pacte de drets i de deures. Tinc la sensació que el catalanisme ha de ser un cert projecte de futur, però aquest és un problema que cal afrontar, des de les derivades més immediates de la crisi econòmica planetària fins a aquesta idea de futur invertit que alguns autors plantegen en el sentit de progrés no lineal, si no amb progressos literals, amb progressos específics en els àmbits diversos de la realitat. En fi, catalanisme significa construir una nova majoria social, una majoria social que ha d'implicar la integració i l'ascens socials per a molta gent, com ho va ser fa molt de temps, i un marc de ciutadania per les persones que acaben d'arribar a aquest país, que ja són un nombre força important, i per als joves, que no tenen el futur definit.

Barcelona, 13 de juliol de 2009
Associació d'Amics de la UAB

UNIVERSITAT OPINA

LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA: UN EXERCICI DE SENY POLÍTIC

SALVADOR CARDÚS

Volia començar amb un primer relat o successió de fets poc controvertibles, però quin és el meu punt de partida en l'anàlisi de la Catalunya després de l'Estatut?

En primer lloc, s'ha produït una frustració dramàtica, radical, de les expectatives de tots els actors polítics respecte del que podria haver estat aquest nou Estatut. Naturalment, ara tots podem fer veure que ja no recordem res, que no sabem què vam dir, podem partir de què hi ha, adoptar una actitud, podríem dir-ne, conservadora: «mirà, això és el que hi ha... què hi farem...». Però jo els recomanaria que llegissin els papers o que recordessin els discursos sobre què semblava que podria aportar aquest nou Estatut. Sobre aquest nou Estatut no hi ha ningú que pugui dir que ha aportat allò que s'havia dit que aportaria. Ha estat una frustració d'expectatives radical i alguns ho han pagat amb la seva carrera política. Recordo molt bé, tant en els discursos com en el pla personal més íntim, en un parell d'ocasions amb el president Maragall, que llavors encara no era president, com intuïa amb aquella mena de *visionarisme* propi. Maragall veia en aquesta reforma de l'Estatut la possibilitat de resoldre finalment el problema de l'encaix de Catalunya i Espanya. Ho recordo, no era mentida, ho deia i ho creia, pensava que era possible i va confiar que Zapatero respondria a aquesta expectativa.

A en Maragall, no cal dir-ho, la broma li va costar el càrrec, el càrrec de president de la Generalitat, que no és poca cosa. No es va complir el que pensava Esquerra Republicana que amb aquest nou Estatut en què creia «entràriem en una segona transició». I no és només que no hi hagi una segona transició, sinó que la primera —com molt bé deia en Ferran—, ara hem descobert que estava fonamentada en un malentès. De Convergència tampoc no cal parlar-ne gaire. Recorden que havíem fet servir molt en aquells moments un terme que era el de la sobirania compartida? Algú recorda on ha anat a parar la sobirania compartida? Aquí, més que ser capaços de crear realitats noves, som uns deglutidors, en el sentit de destructors de narracions, perquè cada dos per tres inventem un terme nou per destrossar-lo, per fer-lo miques al cap de pocs mesos. Per sort, la memòria és curta i això fa que no visquem de manera tan dramàtica l'experiència, però crec que aquest és un fet poc controvertible. Què més ha passat en aquesta Catalunya de després de l'Estatut?

Segona idea, tot el debat estatutari —que em sembla també incontrovertible— va representar una erosió política interna extraordinària, tant pel nivell i la gravetat de les agressions i les desqualificacions que van fer els diferents actors polítics com per la ruptura que va provocar també en la mateixa ciutadania. Puc observar com en un moment tan transcendent, que era gairebé un procés constituent en què es tractava de revisar la carta fonamental de la nostra realitat política, en comptes de ser capaços de crear un clima constructiu, positiu, exigent i rigorós, el que es feia era caure en un pim-pam-pum rencors.

Maragall veia en aquesta reforma de l'Estatut la possibilitat de resoldre finalment el problema de l'encaix de Catalunya i Espanya.

Això, per tant, va posar en evidència una cosa dramàtica: els nostres partits van demostrar la seva incapacitat per representar un interès nacional comú, va quedar clar que no n'eren capaços, en uns moments transcendents. Diria que en el Parlament hi va entrar una cosa —no deu tenir cap valor en la teoria política, però sí en l'anàlisi més intuïtiva—, el ressentiment, el llenguatge del ressentiment, del retret, que encara ara és presentí que ha acabat sent un ingredient permanent en el discurs polític fet des del debat estatutari.

Tercera idea. A mi em sembla que aquest Estatut ha produït una cosa més o menys dramàtica, s'ha menjat l'horitzó polític nacional, ens ha deixat sense horitzó. Tenim un nou Estatut que ja es veu que dona de sí, perquè es pot interpretar —el finançament que havia de ser, és i no és— i es pot llegir de la manera que vulgueu, del dret i del revés.

Fins fa pocs dies es parlava de l'ordinalitat, però avui ja ningú no en parla. Què passa? Que no dèiem que això era fonamental? Ara ja no ho és, ha desaparegut? Ni en Castells ni ningú no parla de l'ordinalitat, ara diu que estarem per sobre de la mitjana; però no era aquest el cas, a mi em van dir que es tractava de l'ordinalitat. Però és igual, la qüestió és que les interpretacions faran que tot sigui digerible —però d'horitzó no n'hi ha cap.

LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA: UN EXERCICI DE SENY POLÍTIC

Crec que s'ha produït un descrèdit general del discurs polític. Per tant, és una situació en què es fa difícil que hi hagi un nou horitzó formal que no sigui allò tan català de «tal dia farà un any». Tal com deia un eminent membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans, «anar tirant, que també distreu». Doncs, mira, també ens podem distreure anant tirant.

L'Espanya plurinacional, hi ha algú que cregui que té cap virtualitat en un termini racionalment imaginable?

En Ferran s'ha referit que hi ha un marc espanyol profundament antiautonomista. No només un espanyolisme modern democràtic, avançat, que mereix tota mena de respecte, no només és això: hi ha un profund antiautonomisme. La gent reclama, almenys en el món que jo conec (els rectors d'universitat, els catedràtics i, una mica més, els alts càrrecs, però també en altres terrenys) ordre i que el govern central recuperi potestat, capacitat de decisió, que no depengui d'aquesta mena de batibull autonomista segons les decisions que es prenen.

Conclusió: d'aquesta primera concatenació de fets per mi gairebé incontrovertibles, si en les millors condicions objectives imaginables no hi ha una solució satisfactòria, ni quan PSC i PSOE han governat junts, quan els independentistes eren al govern, quan el PSOE estava en minoria i festejava Convergència, és a dir, en una situació gairebé idíl·lica per aconseguir alguna cosa, el final ha estat aquest. La veritat és que si és més que això —tal com escrivia fa deu dies en un article a l'*Avui*—, ens situa perfectament als llimbs de la política, en aquesta mena de terreny del qual no se'n pot sortir ni per bé ni per mal.

Quines són les alternatives, doncs, a aquesta Catalunya després de l'Estatut? Em sembla que es podria analitzar amb molts matisos i moltes filigranes, però hi ha una via que la qualificaria d'impossibilitat contrastada, hi ha un camí que no és pròpiament un camí, perquè és un camí que històricament ja s'ha demostrat que no porta enlloc. No hi ha cap camí per a una Espanya plurinacional, no hi serà mai, no forma part del projecte nacional espanyol acceptar i reconèixer una realitat plurinacional. Si no ho entenen així, si no ho reconeixen així... Alguna vegada he rebut comentaris de gent que t'escrui quan escrui al diari i recordo una vegada que un deia: «vostès que volen la independència és com si a mi em tallessin el braç». Jo pen-

sava: «aquí és on hi ha el malentès, perquè jo no sóc el seu braç. Vostè es pensa que jo sóc un apèndix seu, però mentre vostè em vegi com un apèndix seu no ens entendrem».

No em sento apèndix de ningú. Aquesta Espanya plurinacional, una Espanya federal, de veritat que hi ha algú que cregui que això té cap virtualitat en un termini racionalment imaginable? Han tornat a sortir moviments a favor del federalisme, d'acord, qui no té feina el gat pentina, però per dir-ho així, no té cap virtualitat de res, ningú s'ho creu fora d'aquí. Per tant, entenc perfectament que els que no veuen cap altra via de sortida que aquesta siguin, en aquests moments, una gent dramàticament i terriblement pessimista. Jo també, si només veiés aquesta sortida, per dir-ho així, ho deixaria córrer, deixaria de parlar-ne. Això no té sortida, no té cap viabilitat.

Hi ha una via alternativa que és la independència. És relativament impossible però està per demostrar: encara no se n'ha comprovat la impossibilitat radical.

Una altra via, probablement la que té més marge, més recorregut, fins i tot més possibilitat d'èxit: l'acomodació a l'*statu quo* actual. Allò que deia d'anar tirant, que també distreu. Les elits locals d'una política catalana convertida cada vegada en quelcom més de tercer o quart ordre. Amb uns polítics regionals, que més o menys troben una certa acomodació professional i fan la seva vida, i de tant en tant puguin anar a fer de ministre a Madrid o puguin tenir un càrrec en un Ministeri. Que algun rector català se'n pugui anar a fer de director general a Madrid. Aquestes petites escapadetes a la capital, si ens conformem amb això, fantàstic, aquest és un camí perfectament possible i, a més a més, fins i tot relativament confortable. Ara bé, això ens condemna com a país, com a nació, a la irrellevància en tots els terrenys, a la dissolució com a nació. Això és la renúncia a la voluntat nacional, a allò que fins ara hem entès com a voluntat nacional. Allò que la dictadura no va aconseguir, ara ho farà possible la democràcia.

Finalment, hi ha una via alternativa que és la independència. Aquesta també és una via relativament impossible, però és una impossibilitat diferent. Mentre que la primera era una impossibilitat contrastada, com a mínim aquesta

LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA: UN EXERCICI DE SENY POLÍTIC

és una impossibilitat per demostrar: encara no s'ha comprovat la impossibilitat radical de la independència. De fet, té la virtut que és probablement l'alternativa més radicalment democràtica, és una alternativa que només depèn dels catalans, no l'hauem de demanar a ningú, perquè això no es demana, com un fill no demana marxar de casa, sinó que se'n va, quan pot, però se'n va. És l'única via que, d'altra banda, obre expectatives de diàleg amb dignitat, amb igualtat de condició nacional amb Espanya i, per tant, que permetria solucions de convivència política des del reconeixement mutu i reconeixement dels vincles especials i profunds que tenim amb Espanya; és a dir, que ningú entengui que hi hagi cap mena d'antiespanyolisme en el que estic dient, tot el contrari. Em va agradar molt aquella imatge que fa servir en Rubert de Ventós al final de la pel·lícula Catalunya-Espanya, que diu que per abraçar-se cal ser dos. Doncs la idea és aquesta, el dia que puguem ser dos, potser resulta que ens fem *novios*.

De fet, penso que és l'única via comprensible per tothom. És ambiciosa, presenta un horitzó d'emancipació, és oberta al futur, vull dir que es pot dibuixar, que admet molts traços diferents, que és plena d'oportunitats noves, que certament no significa mantenir-nos en la situació actual; i dic que és comprensible per tothom perquè, finalment, un dels grans errors que s'han produït en aquests últims trenta anys és aquesta història de voler anar a fer pedagogia a Espanya, no perquè no és que no ens coneguessin sinó que, de fet, ens coneixien massa. És lògic que siguin els espanyols que diguin: «però que volen aquesta gent que no s'aclareixen?». Perquè el que diem és confús.

És a dir, hem estat nosaltres que hem anat a explicar coses terriblement confuses i plenes d'ambigüitats. Si a mi m'haguessin vingut a explicar el que anàvem a explicar, també m'hauria posat la mà a la cartera.

És una opció per construir quelcom des d'un pensament positiu i abandonant radicalment les actituds de resistència. Quin és el principal obstacle d'aquesta via independentista? Que hi ha una majoria que en Gabriel Colomer no ha pogut encara certificar estadísticament, però que és la dels que diuen: «ja m'agradaria, però és impossible». És a dir, hi ha un tant per cent més o menys nombrós que diuen que ho volen, tant si és possible com si no, però hi ha un altra colla de gent, que no sabem quants són, que diuen: «ja m'agradaria, però és impossible». Si ens podéssim adonar, si ens poguéssim adonar de què pensen, probablement ja seriem uns quants més. Allò que alguns, amb una certa ironia, hem dit alguna vegada: «el dia que l'independen-

dentisme surti de l'armari, aquell dia, descobrirem independentistes a sota les pedres».

Per tant, sense fer broma, l'independentisme té un problema important de plausibilitat, que els catalans, o alguns catalans, pensin no només que és una via imaginable, sinó que és possible i, per tant, la possibilitat que aquesta alternativa es concreti depèn de ser capaços de dibuixar-la fent-la creïble, no de mentir, sinó que realment tingui un perfil amb cara i ulls. Quina és la principal força d'aquesta alternativa? D'una banda, que l'independentisme va madurant, lentament i de tant en tant amb alguna criaturada, unes quantes criaturades, però va madurant. Des d'aquell independentisme tranquil que va definir Barnils l'any 1991 o 1992, s'ha avançat molt en aquest terreny, com també ja deia fa poc algú altre: «ara l'independentisme ja comença a portar corbata i talons». Hi ha independentisme empresarial molt discret per les conseqüències que podria tenir, però hi és i no és irrellevant. Hi ha independentisme en el món acadèmic i cultural, alguns dels quals també manifestant-se encara amb molta discreció. A més a més, hi ha idees noves, passa que ja no les diem els mateixos i, per tant, cal escoltar altra gent.

Hem estat nosaltres que hem explicat les coses terriblement confuses i plenes d'ambigüitats. Si m'ho haguessin vingut a explicar a mi, també m'hauria posat la mà a la cartera.

Acabo aquí i ja sé que parlar d'una cosa així demanaria encara més explicacions; és a dir, parlar del que tothom coneix no en demana tantes, però hi ha independentismes que sempre necessiten més justificació, com a mínim el nostre, i m'hauria agradat caracteritzar-lo una mica. Crec que és un independentisme cívic d'arrelament més que d'arrels, de projecte més que de passat, gens reactiu. M'hauria agradat explicar que tenim molts elements a favor, perquè en aquest país, de fet, hem après moltes coses. I acabo amb això: fer de la nostra feblesa una virtut. Quan moltes vegades es diu que com pot ser que encara existeixin els catalans, si cap historiador no n'hauria donat res fa 150 anys, de fet és així perquè des de la nostra feblesa hem estat capaços d'acomodar-nos a les adversitats, ser tous ens ha permès resistir. Vivim a la intempèrie, i viure a la intempèrie ens ha situat, jo crec, al davant de molts dels desafiaments que en

LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA:
UN EXERCICI DE SENY POLÍTIC

aquests moments els toca viure a altres societats que fins ara havien viscut molt més tranquil·lament. Nosaltres tenim una llarga experiència sobre què és viure a la intempèrie des del punt de vista lingüístic, cultural, nacional, des del punt de vista polític. Aquesta experiència acumulada ens permetria dibuixar un país molt més avançat, no mirant endarrere, sinó mirant endavant i sabent-ne fer novament virtut de la nostra llarga experiència a la intempèrie.

Barcelona, 13 de juliol de 2009
Associació d'Amics de la UAB

**CATALUNYA:
DEL SER A L'ESTAR**

JUAN JOSÉ LÓPEZ BURNIOL

He titulat la meua intervenció «Del ser a l'estar». Per què ho faig això? Perquè crec que Catalunya ha lliurat una batalla que ha guanyat de manera aclaparadora i que està en el moment d'encetar-ne una de nova, de batalla —que si vostès volen ja l'ha encetada—, però en aquests moments l'enfrontament serà cada vegada més intens. Quina és la batalla que ha guanyat? La batalla del *ser*. En aquests moments, una persona de Catalunya de cultura mitjana no pot discutir que Catalunya és una nació, és una comunitat que té una personalitat històrica diferenciada i, sobretot, que té voluntat de projectar en el futur aquesta personalitat en forma d'autogovern. Bé, doncs, és una nació. Que això s'ha aconseguit és un fet. Pensin vostès en una persona de la Seu d'Urgell, d'Alcanar, de Seròs o de Llançà que es va morir l'1 de gener del 1900 i que ressuscités avui i sortís al carrer. Es preguntaria: «on és la guàrdia civil? La llengua que es parlava als col·legis? La llengua que es parlava a les universitats?». Hi ha una Generalitat, hi ha una administració catalana. Què és això? S'ha guanyat d'una manera aclaparadora la batalla del *ser*. Alguna vegada ho he dit en altres paraules: Catalunya ha guanyat la batalla cultural i la batalla de la propaganda d'una manera claríssima. El segle d'or de Catalunya és el segle vint —i no sóc jo qui ho diu.

El millor moment de la seva història, si més no des dels temps medievals, ha tancat un veritable segle d'or. Catalunya és un miracle de supervivència política que ens hauria d'enorgullir, una realitat atípica en el marc europeu contemporani. «El catalanisme històric ha materialitzat gran part dels seus postulats», i jo hi afegiria una cosa: «i la influència de Catalunya en la realitat hispànica, concretament jurídica, és absolutament determinant».

No ho oblidin mai: l'efecte mimètic que exerceix Catalunya sobre la resta d'Espanya és veritablement avassallador, i això condiona el futur de tots plegats. Si l'èxit és tan esclatant, per què estan tristos els catalans? De vegades m'ho he plantejat: és que els catalans, de veritat, a qui s'assemblen és a França, no a Espanya. Europa és francoalemanya, és carolingia. A Catalunya la marca hispànica en forma part, com en forma part el nord d'Itàlia. Doncs, bé, Catalunya està trista una mica també com ho està de vegades França; la identitat sembla que li trontolla —salvant totes les distàncies que s'hagin de salvar—, la seva diferència econòmica respecte de l'entorn subsisteix però va baixant. Però, no, aquesta no n'és la causa, des del meu

punt de vista. La causa de la tristesa de Catalunya és que sap que la batalla del *ser* l'ha guanyada. I ara què? Li arriba la batalla de l'estar, ha de decidir; com les persones quan surten de l'adolescència. Què vol? Estar dins del marc hispànic i jugar la carta hispànica o vol volar sola? Aquesta és la gran qüestió. Llavors, apunto una idea que després potser tornarà a sortir: «Oh, però és que això no és possible, a Espanya no hi ha federalistes, és impossible, no ens en sortirem». Abans a la taula ho ha dit algú, però si em permeten que els anticipi una idea: federalistes no n'hi ha allà, però tampoc no n'hi ha gaires aquí, perquè crec que els que es diuen *ser* federalistes aquí en el fons són una altra cosa.

**Quina és la batalla que ha guanyat?
La batalla del *ser*. Catalunya és una
nació, té una personalitat històrica
diferenciada i voluntat de projectar-la
en el futur en forma d'autogovern.**

«Bé, llavors, escolti'm, aquesta batalla de l'estar com es configura?». Jo ho he fet amb tres aspectes que, com totes les divisions de tipus formal, és discutible: en l'àmbit de la política, en l'àmbit de l'economia i, després, en l'àmbit de les actituds. En l'àmbit de la política, estem en aquests moments sortint del tema del finançament; sembla que l'acord numèricament és bo, però encara no tenim elements per veure si, d'alguna manera, s'ha complert o no l'Estatut.

Aquest tros de terra que va dels Pirineus a Tarifa i de Finisterre al cap de Creus s'ha d'ordenar d'una manera o una altra, i a mi només se m'acut que n'hi ha quatre: la primera, l'estat unitari centralista, que ni va ser ni serà. L'estat unitari centralista ha estat sempre extremadament feble. Comptin vostès quantes dictadures hi ha hagut al segle vint: dues. La primera de set anys; la segona de trenta-nou. $39 + 7 = 46$. Això no és cap manifestació de fortlesa de l'estat, això és una manifestació de la seva debilitat. Quan es necessita l'ortopèdia d'un estat és que l'estat és feble. Llavors, si ens oblidem de l'estat unitari centralista queden tres possibilitats.

La confederació, aquella sortida que diu que hi ha uns cossos polítics separats —que diria Miguel Herrero—: Espanya i Catalunya. El principi fonamental que ha de

CATALUNYA: DEL SER A L'ESTAR

lligar la seva relació és la bilateralitat. Hi ha d'haver acords i d'aquesta manera ens podem entendre. Això és el que jo en dic confederació; es pot discutir, segur que algú dirà que això és una forma de federalisme.

Sobre aquesta forma de federalisme o confederació els dic una cosa: Catalunya, no la tindrà mai, s'hi posi com s'hi posi. Per una raó de tipus conceptual? No, per una raó de tipus pràctic, perquè si Catalunya té una relació bilateral amb l'estat, per què no Mallorca? Per què no València? Per què no l'Aragó? I la comunitat emergent del sud, per què no Andalusia?

Crec que l'únic federalisme possible és aquell que la relació formal entre les comunitats autònomes i l'estat sigui simètrica, i la simetria només pot venir pel contingut de les competències.

Llavors, si exclouem l'estat unitari centralista i exclouem la confederació, ens queden només dues sortides possibles: l'estat federal i la independència. Amb el tema de l'estat federal, també cal anar amb compte amb les paraules, i això ho sabem molt bé els de dret, tant els de dret públic com els de dret privat, les paraules són signes per representar les coses; no discutirem per les paraules, però que se m'entengui el que vull dir. Crec que l'únic federalisme que és possible, amb totes les dificultats enormes que hi hauria per obrir-li pas, és aquell que la relació formal entre les comunitats autònomes i l'estat sigui anàloga, sigui simètrica, i la simetria només pot venir pel contingut de les competències. Per què? Perquè unes tenen idioma, cultura; unes tenen presons, les altres no. I després hi ha un aspecte que és fonamental i que, si s'oblida, això no s'entén, perquè el dret no és cap altra cosa que una eina per solucionar problemes, però no és la finalitat. He dit abans que Catalunya, des del meu punt de vista, no tindrà mai la bilateralitat jurídica, però és evident que Catalunya sí que tindrà, pel seu pes específic, una bilateralitat cultural i una bilateralitat econòmica. Llavors no faig propaganda d'aquesta fórmula, no la defenso. Pot ser que els catalans diguin, amb tota la raó del món, «no en tenim prou, volem la independència». És la quarta possibilitat; perfecte, no hi tinc res a dir. Llavors repassem: estat unitari centralista, no; una relació d'igual a igual Catalunya i Espanya, li posin el nom que li posin, no ens en sortirem. L'altra possibilitat, la independència o l'estat federal simètric en

la forma i asimètric en el contingut de competències i, sobretot, amb el pes cultural o econòmic. Jo em pensava, amb aquesta tendència que tenim de vegades la gent de dret, que la realitat s'acomoda als esquemes que fas, però últimament dic: «no, no tenies raó. Josep Ramoneda, amb qui he parlat moltes vegades d'aquest tema, em deia sempre «això que dius conceptualment es pot defensar, però a la pràctica la vida va per un altre cantó».

La independència? L'estat federal? Jo sempre he defensat que Catalunya té un sistema autònom de partits. Uns em diran: «el PSC no és prou autònom». Però autònom del tot no ho és ningú. Parlant l'altre dia amb uns advocats de l'Estat sobre la llei d'educació que ha sortit, no feien cap retret sobre el tema del castellà, l'examinaven des d'una perspectiva, diguem-ne, de tècniques jurídiques. Saben quina era l'observació que em feien, no crítica, sinó descriptiva? «Integra un sistema cerrado, queda en manos absolutamente de la Generalitat, el estado ya no tiene nada que decir!». Llavors, escolti'm, si el sistema de partits és autònom, si el sistema d'ensenyament és autònom, si els impostos progressivament es van cobrant... Jo recordo que el cobrador d'impostos d'Amurrio (Àlaba) —era l'any 71—em deia: «Desengáñate, un estado solo hace tres cosas: mantiene el orden público, administra justicia i cobra los impuestos». Si l'ordre públic és en mans del mossos d'esquadra, si els impostos es cobren aquí, si l'ensenyament és un sistema autònom, si el sistema de partits és un sistema autònom... escolta, qui dia passa, any empeny, es va consolidant una situació.

Hi ha una voluntat d'automarginació catalana. Catalunya viu com a independent sense demanar la independència.

Ara bé, aquesta sortida de ser independents com si no fóssim independentistes té avantatges: consolidés una posició. Però té un inconvenient important, perquè si no es té estat propi i no es participa d'una manera convençuda i a fons en l'estructura de l'estat general, si no s'està a la sala de màquines, jo els diria una cosa: Catalunya en aquests moments no és a la sala de màquines. I els n'afegiria una altra: una manifestació d'aquest viure com a independents encara que no es tingui l'empenta de demanar la independència produeix que, d'alguna manera, t'automarginis. És a dir, nego que la situació catalana actual sigui fruit única i exclusivament de la voluntat deli-

CATALUNYA: DEL SER A L'ESTAR

berada de marginació del govern central; que hi és, per suposat, però també afirmo que hi ha una voluntat d'automarginació catalana. Catalunya està entrant en una situació, viu com a independent sense demanar la independència, no és a la sala de màquines i llavors s'automargina. Bé, és una manera de veure les coses.

El segon escenari, el tema econòmic. Em va cridar l'atenció poderosíssimament quan vaig llegir al *Periódico de Catalunya* un article, m'imagino que era un resum, del discurs del professor Jordi Nadal. Per no dir una paraula per una altra, deia, resumint al màxim però copiant les seves paraules: «Després d'afirmar —i són paraules textuals— que la propensió no és un tret congènit sinó el fruit d'un nou canvi d'actitud causat per frustracions polítiques, em pregunto si els catalans som presoners de la disjuntiva de prosperitat econòmica a canvi de la decapitació política, o bé del declivi econòmic i empresarial a canvi de l'autogovern». Com que jo m'imagino que no és el text complet del professor Nadal no m'atreveixo a dir què és el que ell pensa, encara que d'alguna manera em va semblar intuir que estava d'acord amb aquesta disjuntiva. Jo els avanço que no hi estic d'acord, jo no crec que sigui l'autogovern un impediment per a un creixement econòmic. El contrari, jo crec que en un autogovern, en definitiva, en el món per on va —cada vegada ho tinc més clar—, les normes jurídiques han de definir cada vegada àmbits més extensos i l'aplicació de les normes cada cop ha de ser més immediata. Per tant, l'autogovern és potencialment positiu, el que no ho és el desgovern.

S'han d'eludir els sectarismes de les persones i les idees. Què entenc per sectarisme de les persones? La conformació de l'Administració amb criteris de «és dels nostres o no és dels nostres». I el sectarisme de les idees? Un polític català que deia no fa massa temps «és que el que hem de fer és canviar la mentalitat de la gent». Mare de déu! Després del que ha passat al segle vint, pensar encara en formes de constructivisme social!

Llavors, en aquest terreny econòmic només voldria afegir-hi una idea: la política. Estem parlant de política i de Generalitat. Mireu, un país, per subsistir, necessita bàsicament tres coses: institucions polítiques, institucions financeres i mitjans de comunicació privats i públics. Per Catalunya, és important la Generalitat, per descomptat; i ho són les dues entitats financeres catalanes, les que hi hagi, bàsiques, La Caixa i el Banc de Sabadell; els mitjans de comunicació privats, el Grup Godó (*La Vanguardia*) i *El Periódico*. Per què parlo d'això? Perquè és fonamental que, per exemple, amb la premsa, les editorials d'aquests dos

diaris es redactin aquí. I és important que les decisions de les entitats financeres es prenguin aquí.

Un país, per subsistir, necessita institucions polítiques, institucions financeres i mitjans de comunicació privats i públics.

Acabo, en el terreny de les actituds. Crec que deixant de banda els independents no independentistes, que crec que no tinc clar que sigui el millor camí, encara que el respecte, els catalans han de decidir, no dic demà, ni demà passat, *sin prisa pero sin pausa*, si volen jugar la carta hispànica amb forma d'estat federal. I en aquest punt els diria que costarà sang un estat federal. Però si Catalunya s'hi entossudeix d'una manera unitària, amb solidaritat dels partits i suport social, podrà aconseguir-ho; el que no aconseguirà mai és una relació de tipus bilateral. En segon lloc, tal com han apuntat abans els dos companys que m'han precedit, tant en Ferran com en Salvador, que han parlat de l'espanyolisme —d'una altra cosa no els en podria parlar amb coneixement de causa, però d'això sí que els en puc parlar—, de vegades els catalans s'equivoquen amb una cosa: repeteixen tant que Espanya és un estat, que s'ho creuen. S'articula jurídicament com un estat, però no ho és, l'Espanya espanyola, l'Espanya de llengua i cultura castellana és una nació. És una nació *de tomo y lomo*, amb una mala salut de ferro. I absolutament transversal, és a dir, són espanyols els socialistes i són espanyols els del Partit Popular, amb gradacions, amb diferències, amb àmbits, però en definitiva aquests sentit el tenen, el mateix sentit que els catalans tenen respecte l'estat de les autonomies. Per tant, per ells, l'estat de les autonomies —ho reconec i és veritat—, ja és forçar una mica les coses, però ho entenen, ajuda a la formació de grups d'interès a cada autonomia: funcionaris, econòmics, mediàtics, que són gairebé irreversibles. Forçant molt la màquina es pot construir aquest estat autòmic en el que fa falta: el senat i els organismes de col·laboració horitzontal i vertical, és a dir, els òrgans de l'estat central, però poca cosa més. Si no hi haurà el que es diu la fatiga dels materials.

L'altra sortida és la independència, que jo, com a sortida, la respecto, però de vegades penso que Catalunya és una mica adolescent; quan arribes a la maduresa has de decidir, especialment si has guanyat la batalla del ser. El catalanisme històric pràcticament ha conquerit tots els

CATALUNYA:
DEL SER A L'ESTAR

seus objectius. Doncs bé, ara arriba la següent sessió, s'ha de decidir. Per tant, jo crec que no hi ha motiu per a la tristor. Penso, sincerament ho crec, que el destí de Catalunya és en mans dels catalans. Les coses són com són; després, serà fàcil o serà difícil portar-ho a la pràctica, tot és possible, depèn una mica de l'esperit del país, depèn que hi hagi una solidaritat política i un suport social. Deixin que acabi amb una cita, que acabar amb una cita sempre és una pedanteria. És d'un autor que jo aprecio molt, Claudio Magris, amb un llibre que es diu *El infinito viajar*, diu: «La bogeria de Don Quixot és d'alguna manera realista i vident, molt més, sens dubte, que la utopia de qui tan sols veu la façana de les coses i la pren per l'única i la immutable realitat; són els dons quixots que se n'adonen que la realitat s'esquerda i pot canviar, els presumptes homes pràctics, orgullosament immunes als somnis, sempre creuen, fins al dia abans de la seva caiguda, que el mur de Berlín està destinat a durar». Diria que en aquests moments a Catalunya li fa falta una mica d'alegria, una mica d'il·lusió i una mica de coratge.

Barcelona, 13 de juliol de 2009
Associació d'Amics de la UAB

EL FUTUR ECONÒMIC DE CATALUNYA

ÀNGEL PES

La societat catalana decidirà el futur econòmic de Catalunya amb les accions i omissions que emprengui per superar el final d'època que ara vivim, provocat per tres esdeveniments:

1. La crisi econòmica desgavellada per la fallida del sistema financer.
2. L'evidència que el consum creixent de petroli i primeres matèries no és una solució viable per a un món amb més de 6.000 milions de persones amb dret a una vida digna.
3. La constatació que l'impacte en el medi ambient del creixement econòmic anterior a la crisi no era sostenible.

Per tant, dedicaré el temps que em correspon a donar la meua opinió sobre què podem fer per sortir reforçats d'una situació que, per mi, ens ofereix l'oportunitat d'assolir les millors expectatives que tenim, si som fidels a les nostres millors tradicions. En particular, hem de consolidar el caràcter emprenedor que va distingir la societat catalana dels segles XIX i XX; és a dir, una societat compromesa amb la llibertat, amb la iniciativa i amb la igualtat d'oportunitats, que aposti per al desenvolupament econòmic —perquè és un requisit necessari per a la plena ocupació i per a la cohesió social— amb la condició que sigui sostenible, perquè volem deixar un món millor per als nostres fills.

Reforçar el teixit empresarial

En relació amb el primer punt, la crisi porta moltes empreses al tancament definitiu, un fenomen que, de fet, és l'altra cara de l'atur. Donaré una dada com a indicador: el primer trimestre de l'any 2007, abans de començar la crisi, als jutjats de Catalunya es van presentar 57 concursos de creditors, el mateix període de l'any 2009 se n'han presentat 373.

En aquestes circumstàncies, convé facilitar el naixement d'iniciatives empresarials, un procés que podem millorar substancialment, com demostra l'informe *Doing business* que publica el Banc Mundial, en el qual avalua les facilitats per començar un negoci en 181 països del món. En el de l'any 2009, Espanya ocupa el lloc 140, i entre els 27 països de l'OECD mesurats, el lloc 23. Segons la publicació citada, Espanya és el país de l'OCDE on s'han de fer més tràmits per endegar un negoci, després de Grècia.

Punts forts

En el número 27 de *Papers d'economia industrial*, el professor Josep Oliver analitza el creixement de la indústria catalana en el període 1995-2005 i conclou que «la indústria catalana, ara mateix, està sensiblement més ben preparada per fer front a la competència internacional que en cap altre moment del passat recent». Per què diu això? Doncs perquè els darrers vint anys la inversió industrial s'ha concentrat, de forma creixent, en R+D, equips informàtics, programari i altres partides de l'actiu immaterial, de tal manera que el creixement del VAB directament imputable a les noves tecnologies ha superat el 25 %.

Hem de consolidar el caràcter emprenedor que va distingir la societat catalana dels segles XIX i XX; és a dir, una societat compromesa amb la llibertat, amb la iniciativa i amb la igualtat d'oportunitats.

O sigui que en els 12 anys de creixement anteriors a la crisi no tot han estat totxos i consum. Molts empresaris catalans han aprofitat l'abundància de crèdit i els beneficis generats per posar al dia l'empresa i per obrir-la als mercats exteriors.

Entre els elements necessaris per retornar al creixement econòmic i a la creació de llocs de treball hi haurà els ingredients següents, entre altres: preparació tecnològica, internacionalització de les empreses, formació empresarial, educació superior i formació, i innovació.

Manca l'ambició o el suport per aconseguir superar l'estadi de la microempresa. No tenim un problema de quantitat d'empreses creades, sinó de ser capaços de desenvolupar aquestes empreses. És a dir, tenim bons fonaments, però a l'hora de rematar-ho (patents), no ho fem. Un model en què inspirar-nos: Israel.

UNA ADMINISTRACIÓ EFICAÇ I EFICIENT

Les institucions, enteses com a organitzacions, i les seves regles de conducta són un clar condicionant del

EL FUTUR ECONÒMIC
DE CATALUNYA

desenvolupament econòmic i social d'un territori. Cal dotar el país d'unes administracions eficaces, eficients i proporcionades en funció de la realitat del país.

Una gestió eficaç reclama una àmplia descentralització, la qual ha de comptar amb una bona organització territorial que no sigui una acumulació d'instàncies superposades, ineficient —per manca d'un disseny precís sobre les respectives competències— i amb un finançament insuficient.

Municipis, comarques, vegueries i àrees metropolitanes han de tenir l'àmbit d'actuació definit i adoptar les decisions al servei dels col·lectius que representen i de la promoció econòmica general del país. La intervenció pública sobre les activitats privades s'ha de guiar pel principi de proporcionalitat. Els controls previs han de donar pas a la definició de marcs reguladors clars que permetin iniciar les activitats sota la responsabilitat de l'empresari.

Per acabar, cal remarcar que les institucions públiques haurien d'atreure els millors caps al seu servei. Cal definir carreres públiques ben estructurades, atractives i amb prestigi social. És incomprensible que, tenint a Catalunya les millors escoles de negocis, no destaquem en la formació del personal al servei de l'administració pública.

Barcelona, 13 de juliol de 2009
Associació d'Amics de la UAB

APORTACIONES AL DEBAT

APORTACIONS AL DEBAT

CARLES VIVER PI-SUNYER

Aniré, possiblement, a contracorrent i a alguns dels que em coneixen no els sorprendrà. Diria que després de l'Estatut el que hem de fer és més estatut, és precisament aplicar l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, que és tan fort que encara no tenim darrere la força política suficient perquè ens l'apliquin bé. Em fa l'efecte que hauríem d'anar repetint aquesta idea, perquè l'Estatut d'Autonomia encara ens ofereix molt recorregut. Depèn, evidentment, de com ens el deixi el Tribunal Constitucional d'Espanya, que ha de dictar aquesta famosa sentència en un termini que sembla ja molt breu, però si ens el deixa com espero que ens el deixi, essencialment tal com està, encara és molt potent i ens permet fer moltes coses. Per exemple, des del punt de vista de la llengua: l'Estatut d'Autonomia reconeix als catalans la possibilitat de dirigir-nos en català als òrgans constitucionals de l'Estat i als tribunals de justícia que tenen jurisdicció sobre tot l'Estat. Això és un cas d'extraterritorialitat de la llengua que fins ara no s'havia donat i déu n'hi do si anéssim aconseguint aquestes coses. Una altre exemple: l'Estatut d'Autonomia inclou pràcticament 100 mecanismes de participació en organismes de l'Estat per a possible presa de decisió de l'Estat. Aquí discreparia del meu amic, Joan José López Burniol: l'Estatut aposta per participar en l'estat, no per aïllar-se'n i, a més, de manera massiva. Ens reconeixen la possibilitat de participar nomenant membres al Banc d'Espanya, a la Comissió Nacional del Mercat de Valors, a la Comissió de Telecomunicacions, als vint organismes més importants de l'estat; ens reconeix millores competències importants.

El problema és que no s'està aplicant; ens costa molt que ens l'apliquin perquè no tenim a darrere la força política suficient. Llavors, en aquestes circumstàncies, em fa l'efecte que també és molt perillós fer escenaris de futur molt llunyans sense tenir en compte els escenaris de futur més immediats, perquè en aquest país també som molt propensos a cremar etapes i anar una mica massa lluny, de vegades pensar tres passes massa lluny, que està bé de pensar-ho, però cal pensar bé també les dues passes immediates que volem donar. Llavors, em fa l'efecte —ho estic llegint ara al diari i l'altre dia sortia un article a *El País* de l'Hernández, una mica en aquesta línia— que de vegades plantejem escenaris de futur per no plantejar-nos la lluita que tenim actualment per aconseguir l'aplicació de l'Estatut, que és una lluita pesadíssima però inevitable. Això ho deia en Ferran

Mascarell i coincideixo amb moltes de les coses que ha dit: esgarrapar Estat és molt difícil perquè hem de discutir amb l'Estat i ens avorreix, ens avorreix i ens fatiga; jo sóc el primer fatigat perquè porto ja molt de temps en aquesta brega, però és absolutament indispensable. Hem de continuar plantejant-nos escenaris de futur: independència, federalisme, etc. Però sabem que aquests escenaris són molt més difícils d'assolir que no pas aplicar l'Estatut l'Autonomia, del qual en tenim tant poca cosa que no estem aconseguint que ens l'apliquin. Per tant, sense perdre de vista els escenaris de futur, tenim un escenari immediat que és aconseguir que l'Estatut d'Autonomia s'apliqui, sabent que això és pesadíssim i tenint en compte els cants de sirena que, des d'aquests diaris, per exemple, diuen que la ciutadania està cansada de continuar parlant. Mireu, la ciutadania es cansa possiblement massa de pressa i els polítics també es cansen una mica massa de pressa.

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya és tan fort que encara no tenim darrere la força política suficient perquè ens l'apliquin bé.

Hauríem d'intentar no fatigar-nos i continuar lluitant, de moment, per aconseguir una aplicació plena d'un estatut, insisteixo, tan potent que no ens l'acabem políticament, i després, evidentment, plantejar altres escenaris.

Barcelona, 13 de juliol de 2009
Associació d'Amics de la UAB

APORTACIONS AL DEBAT

MIQUEL CAMINAL

Ernest Lluch deia que els nacionalismes espanyols més extrems eren bascos, tant els nacionalistes bascos com els bascos que eren nacionalistes espanyols. Volem el País Basc? Allà tenim un exemple de nacionalisme essencialista, de nacionalisme que divideix els dos colors. El nacionalisme català crec que en els darrers anys ha patit de depressió i de basquització. Això és un error de cara al futur de la nació catalana perquè no hi ha cap motiu per estar deprimits avui dia. N'hi havia molts més després del cop d'estat del 23 F, fins i tot després del brot del 79. Qui em pot dir que l'Estatut de 2006 és pitjor que el del 79? Qui em pot dir que és igual? Qui em pot dir que només és una mica millor? Esperaria que estiguéssim molt més deprimits els anys vuitanta, quan no es parlava d'autodeterminació, llevat d'algunes persones; o és que hem de mirar les hemeroteques i veure com es va oblidar la paraula autodeterminació els anys vuitanta, començant pel president Pujol, que ho posava lluny? És clar que les circumstàncies canvien, però compte de condemnar les solucions federals posant-nos en el buit.

Jo també sóc independentista i ho he de ser si el pacte federal no funciona, per lògica conseqüència del fracàs del pacte federal, però no sóc nacionalista. També Rubert de Ventós, que l'heu citat abans, diu «jo sóc independentista, però no sóc nacionalista». És possible ser independentista sense ser nacionalista i sent federalista. Alerta, a més, amb les solucions finals —ho dic particularment per mi: sóc federalista, socialista i republicà, i no veuré cap de les 3 coses. I content de defensar-les, però no en veuré cap de les tres; però tot i no veure'n cap de les tres puc dir: bé, al cap i a la fi, la monarquia espanyola i aquest sistema constitucional que critiquem tant, el veig més republicà —permeteu-me la broma— que el monarquisme italià, que si que està patint una autèntica unitat de poder individual, per no dir més coses; fins i tot més que aquesta república monàrquica que és França, especialment amb la figura d'aquest gran mediocre —perquè jo no el veig gaire espavilat— que és Sarkozy.

Federalisme? D'acord, ho tenim difícil per avançar més enllà, però alguns avenços federals s'han fet en comparació amb altres països de referència com ara Itàlia i França. És que volem ser Bèlgica? A Bèlgica tenen un conflicte nacional molt seriós! És que el model és Canadà? Jo ja dic que ja voldria ser com el Canadà, però al Quebec no ho tenen resolt. A veure quants anys durarà?

Alerta amb les solucions finals, quan algú ens diu que la solució és la independència. Per a quan? Com? Quin és el procediment? És viable la independència de Catalunya?

Quants estats independents hi ha avui al món amb els quals Catalunya no vol assemblar-s'hi ni que fos independent? Posem exemples: a l'est europeu, algú vol ser Lituània, Estònia o Letònia? Anem a exemples més complicats: algú vol ser Portugal? O és que aquí estem oblidant que no solament és important l'Estat? És important, com deia en Juanjo López Burniol, la capacitat d'una nació de generar xarxa institucional, de generar autogovern, de generar autodeterminació la reconegui o no. Això és realment parlar en clau federal de la nació, de l'autodeterminació, parlar en clau federal del poble republicà, obert als altres pobles.

És possible ser independentista sense ser nacionalista i sent federalista.

Per acabar, voldria parlar dels nacionalismes que no es miren ni col·laboren entre ells. Entenc perfectament que el nacionalisme català no col·labori amb el nacionalisme espanyol, però per què no col·labora més amb el nacionalisme basc? O amb el nacionalisme gallec? No seriem més eficaços, per exemple, per defensar l'oficialitat de les llengües a Espanya, si el català, el basc i el gallec anéssim més a la una, si fóssim més multilaterals? Per què nosaltres sols?

Els particularismes que no defensen l'interès general, sinó que només defensen l'interès particular es queden aïllats, en la seva miopia i en la seva falta de visió de futur. Per què no lluitem realment per una Espanya federal? Algun dia entrarem més a fons sobre els errors comesos abans del 30 de setembre de 2005, data en què el Parlament de Catalunya va aprovar una proposta d'estatut que no culminava cap procés satisfactori; algun dia ho discutirem més a fons, perquè totes les culpes les donem al que va passar a partir de l'1 d'octubre. I amb raó! Però qui giri la vista al segle XX sap perfectament que des de l'Estatut de 1919 passant per tots els que han seguit després hem tingut les mateixes paraules, les mateixes frases, els mateixos atacs a la nació catalana. Aleshores, em pregunto, per què aquest nacionalisme depressiu que diu que no anem enlloc? Però si estem prou bé després de tot, no com voldríem

APORTACIONS AL DEBAT

estar, però estem bastant bé. Per què no defensem l'autogovern amb més convicció? Per què no anem més a la una? Per què no ho reconeixem, fins i tot, quan s'aconsegueixen petites coses.

Barcelona, 13 de juliol de 2009
Associació d'Amics de la UAB

APORTACIONS AL DEBAT

JORDI FONT

En relació amb el tema d'Espanya, és evident, s'ha constatat, es diu en l'àmbit europeu, que ha fet una modernització extraordinària. Alguns creuen que va al davant de molts països europeus. Evidentment, al costat de tota aquesta modernització, cal convenir que hi ha un element en el qual Espanya ha quedat en el passat. Es tracta de l'autopercepció, que en aquest moment és completament hegemònica, d'una idea d'Espanya en el seu conjunt, amb Catalunya i el País Basc, que correspon al passat, no una idea de l'Espanya actual, sinó amb les sinèrgies d'anys i anys de nacionalisme espanyol imperial de, com va dir Torrente Ballester, amb un lapsus, segurament provocat per l'edat, de reclamació del dret de conquesta. A Espanya hi ha aquesta cultura difusa. Jo, la veritat, no m'esperava que hi fos amb aquesta envergadura; des de la transició, m'imaginava que hi havia hagut un cert procés de modernització i de democratització en aquest terreny, en el debat de l'Estatut, complicat per l'OPA de gas natural, vam veure com la bèstia es despertava i feia uns cops de cua impressionants. Cal convenir que és així, aquesta és la gran assignatura pendent de la transició democràtica espanyola. És una cultura difusa —deia— i difusa vol dir que ho impregna una mica tot, a dreta i esquerra, amb la característica especial que la dreta espanyola n'ha fet el seu carburant fonamental. L'excitació del nacionalisme espanyol —ja es va veure en el debat de l'Estatut— és un element per al manteniment del creixement de legitimitat, perquè es basa sense escrúpols en aquesta cultura difusa, que no és democràtica, sinó que és fruit d'una cultura realment de caverna, de tribu hegemònica.

Pel que fa a l'esquerra, aquesta cultura difusa també l'afecta. Tanmateix, amb aquells que, com l'esquerra, són capaços de fer una opció racional de les coses, què passa? Que disposats, potser, a avançar una mica més en el camí d'una certa racionalitat pel que fa a la comprensió de l'Estat, de la seva realitat plurinacional —com es deia aquí—, es queden clavats quan veuen que en la mesura que la dreta l'explota, aquesta cultura difusa, i que l'explotació té molt d'èxit, veuen com les enquestes fan baixades en picat quan la confrontació és aquesta, baixades en picat de l'esquerra.

Davant d'això, el federalisme què és? Per mi podria ser la possibilitat d'un projecte immediat. Evidentment no. El federalisme és fonamentalment una cultura, és a dir, davant la irracionalitat i aquestes inèrcies del pas-

sat, cavernícoles, abans es deia que hi havia un nou nacionalisme espanyol —deia en Ferran. Jo crec que hi ha uns nous subjectes, segurament uns nous interessos econòmics que s'hi aixopluguen, però en tot cas no han generat un discurs nou, un nacionalisme espanyol modern que es defensi com a tal. La cultura difusa en què es basen és la de sempre, no han generat una cultura de nacionalisme espanyol il·lustrat, crec; el federalisme és fonamentalment una resposta racional a la irracionalitat imperial, és una resposta de modernitat per anar més enllà democràticament, és una denúncia permanent en relació amb aquesta assignatura pendent de la democràcia espanyola.

Cal racionalitzar les contradiccions i plantejar projectes, no pas xocs de civilitzacions de caràcter global, però tampoc de caràcter casolà. Però per què és desfavorable? Perquè Catalunya és complexa i aquesta guerra identitària es pot traduir també en una conflictivitat interna del mateix caràcter. Això és una cosa que cal tenir en compte molt especialment. El federalisme, doncs, per mi, és una cultura que s'oposa a una irracionalitat, una cultura d'estat compost, una cultura d'estat plurinacional que s'oposa no a un altre projecte racional sinó a una posició vergonyant que no és defensible en termes de racionalitat i és, per tant, també un progrés successiu, que permet assolir fites progressivament. En aquest sentit, crec que som en uns dies significatius.

Des de la transició, m'imaginava que hi havia hagut un cert procés de modernització i de democratització en l'autopercepció d'Espanya en el seu conjunt.

Fora d'això, m'agradaria aprofundir una mica només en el tema de la voluntat nacional. Crec que cal anar molt alerta quan parlem de voluntat nacional. Hem après que la nació no és un fet natural, que no la crea la natura; que tampoc no és l'habitaclle d'un esperit immutable al llarg del temps, sinó que la nació és la voluntat compartida dels ciutadans que la componen. Això és la voluntat nacional, aquesta voluntat compartida dels ciutadans que componen la nació. Què vol dir això? Que no és una constant, que és una variable. Vol dir que segons com plantegem les coses aquesta voluntat

APORTACIONS AL DEBAT

compartida es pot revalidar o no. En aquest sentit, qualsevol catalanista ho ha de tenir en compte, això. Si admet que la voluntat nacional és la voluntat compartida dels ciutadans, per què ho fa? Perquè sabem que Catalunya és un país, com deia Vives, fet de moltes llavors. Sabem —com diu Anna Cabré— que seríem tres milions de catalans si no hi hagués hagut les immigracions del segle XX; per tant, més tres milions que vénen de les immigracions, més l'increment de natalitat que ha comportat, més un milió i mig de les immigracions recents no espanyoles. Aquest és el nostre país i una nació és la voluntat revalidada dia a dia dels ciutadans que la formen. Crec que aquest és un factor fonamental que de vegades perdem de vista en els debats sobre el present i el futur de Catalunya.

Barcelona, 13 de juliol de 2009
Associació d'Amics de la UAB

APORTACIONS AL DEBAT

VICENÇ VILLATORO

Deia en Borja de Riquer en la seva primera intervenció: «Venim a parlar quan no hi ha idees noves». Pot ser que no n'hi hagi, de noves, però se n'estan morint moltes de velles. Per què estem empipats? Per què estem rars? Per què estem així, tristos? Perquè crec que en l'últim cicle polític s'han mort moltes coses, moltes esperances, alguns malentesos, algunes equivocacions que duraven des del començament de la transició o algunes des de final del segle XX. Dic quatre coses que em penso que s'han mort, algunes s'han mort aquí, d'altres a Madrid. Una cosa que s'ha mort, una decepció: la nació espanyola es pensava que l'estat de les autonomies havia resolt el problema català i que el problema català, en termes d'incomoditat política, de reivindicació, de gent empenyent, tenia a veure amb un fenomen conjuntural que era el pujolisme. Pujol, que era un polític que per sobreviure com a polític necessitava la confrontació amb Madrid. Ara, quan no hi ha Pujol; ara, que hi ha un govern tripartit; ara, que aquest govern tripartit s'encaixa no pel nacionalisme sinó pel fet de ser d'esquerres, el tema català desapareixerà? En termes de Cambó: «el fet català persisteix». Al segle XXI, l'any 2009, l'agenda del tema català encara forma part de l'agenda política espanyola, encara discutim d'això; decepció a Madrid, ja ho teníem arreglat, ens pensàvem que això ja estava, primera decepció a Madrid.

Segona decepció aquí: el catalanisme des de Joan Maragall creu que es pot fer una Espanya diferent. Escolta Espanya, abans de dir-li adéu; canvia, sigues diferent, sigues oberta, fem un estat plurinacional —ho diu Gaziel. Si Espanya fos com Suïssa, nosaltres podríem ser espanyols. El catalanisme, fins avui, creu que es pot fer una Espanya plurinacional, però això s'ha enfonsat rotundament. Per què s'ha enfonsat? Perquè en les millors condicions polítiques —ara a Madrid manen els bons, ara ha arribat Zapatero, «apoyaré el Estatuto, la Espanya plural»—, fins i tot en aquestes condicions no s'avança, l'Estat es descentralitza, l'Estat és autònom, però l'Estat no és més plurinacional que no era, ni amb els bons, ni amb els que hi havia esperances hi ha aquesta possibilitat. Una altra cosa, per tant, que s'ha mort.

Tercera decepció: s'ha mort una idea molt típica del catalanisme, el gradualisme. «De mica en mica s'omple la pica», això era el pujolisme. «Avui guanyarem un peix, demà demanarem un altre peix i un dia ho tindrem tot». Jo crec que ens els últims anys —ja en

l'últim pujolisme s'havia vist que el gradualisme no és una llei de la història, que no és veritat que el procés català sigui una fletxa que va d'aquí cap allà i sempre en la mateixa velocitat i en la mateixa direcció, sinó que pot anar en la direcció contrària— pot haver-hi una involució autonòmica. Quarta decepció: s'ha mort una idea molt catalana —i el discurs de Jordi Nadal crec que anava per aquí—, que també la deia Gaziel en algun moment. La idea de l'especialització, la idea de la complementarietat, ells són l'Estat, nosaltres som la societat civil, ells manen, nosaltres progressem, ells governen, nosaltres fem fàbriques, ells són la política, nosaltres som l'economia, ja ens va bé. Doncs no ens va bé! El que es demostra en l'últim període és que amb l'emergència de Madrid, però també amb l'emergència de València o amb l'emergència de Saragossa, si no manes, si no hi ha política, si no hi ha poder a favor teu, tampoc no progresses.

**S'ha mort la idea de l'especialització,
la idea de la complementarietat,
ells són l'Estat,
nosaltres som la societat civil.**

L'Estatut va ser parit per estar al mig, l'Estatut no va ser parit només per guanyar competències o guanyar calés, l'Estatut va ser parit com una última oportunitat de síntesi feliç amb Espanya. En aquest sentit, crec que l'Estatut ha fracassat. Què tenim? Possibilitats de continuar amb el mal humor o possibilitats que alguna de les coses que són a les puntes al final guanyi: la independència —o com n'hi haguem de dir— o la unificació sentimental d'Espanya. Jo, si he d'escollir entre les dues coses, tinc la meua elecció feta.

Barcelona, 13 de juliol de 2009
Associació d'Amics de la UAB

Edita:

Associació d'Amics UAB

Correcció lingüística:

Servei de Llengües de la UAB

Edició i coordinació:

Laura Reguant Cardona

Maquetació i disseny:

info@barcelonasiesta.com

Impressió:

Impressions Gràfiques Canigó

Dipòsit legal:

Associació d'Amics UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Torre Vila-Puig
Campus de la UAB

Telèfon 93 581 14 90
Fax 93 581 46 45
amics@uab.cat
www.amicsuab.es

abertis

 Caixa Sabadell

 **OBRA SOCIAL
Caixa Sabadell**

 Cambra de Comerç de Sabadell

 ***obra social
caixaterrassa**

 FGC
Ferrocarrils
de la Generalitat
de Catalunya

Fundació
BancSabadell

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Consell Social